

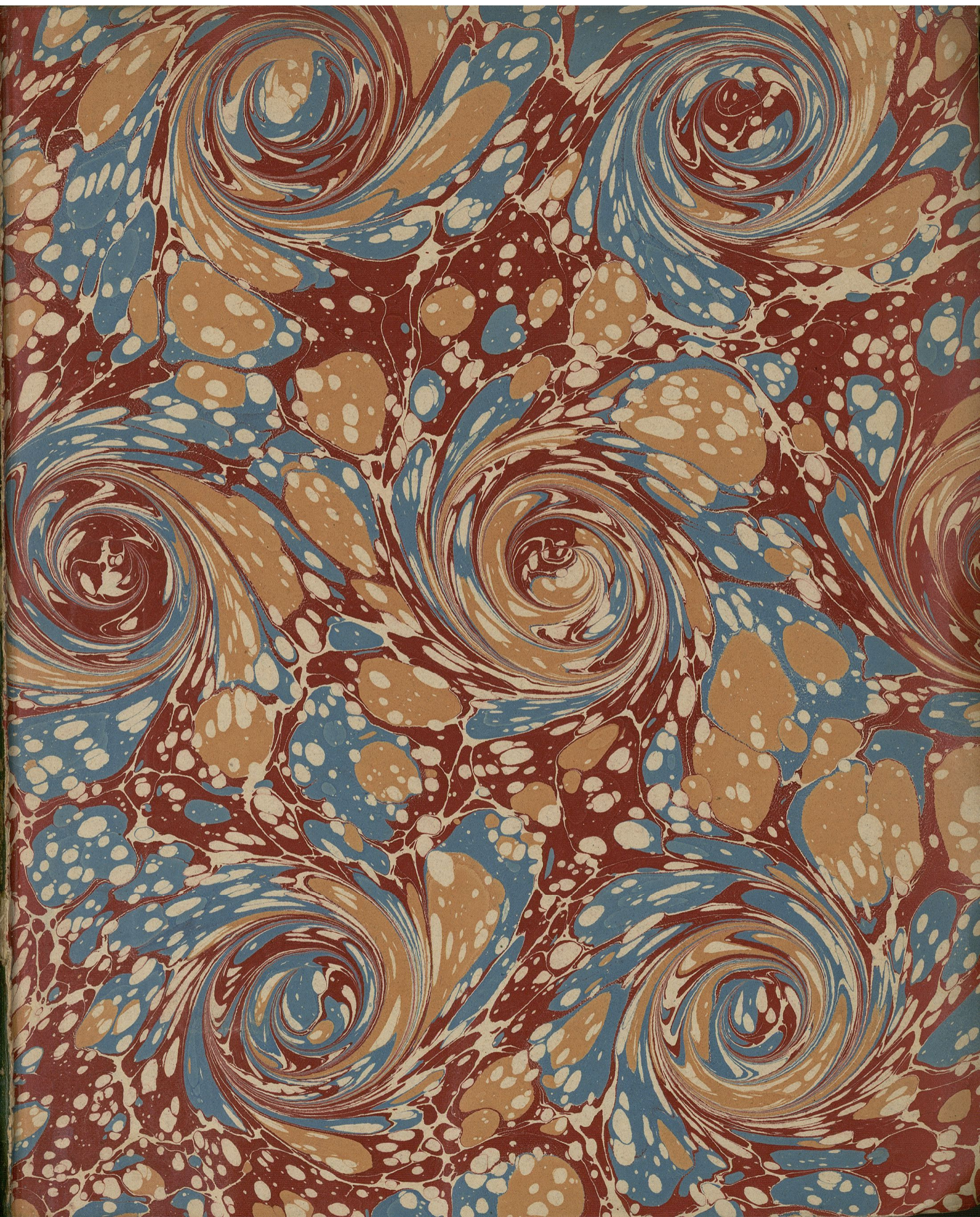
BIBLIOTHEQUE DE L'UNIVERSITE

FACULTÉ
DE
THÉOLOGIE
DE PARIS
THÈSES

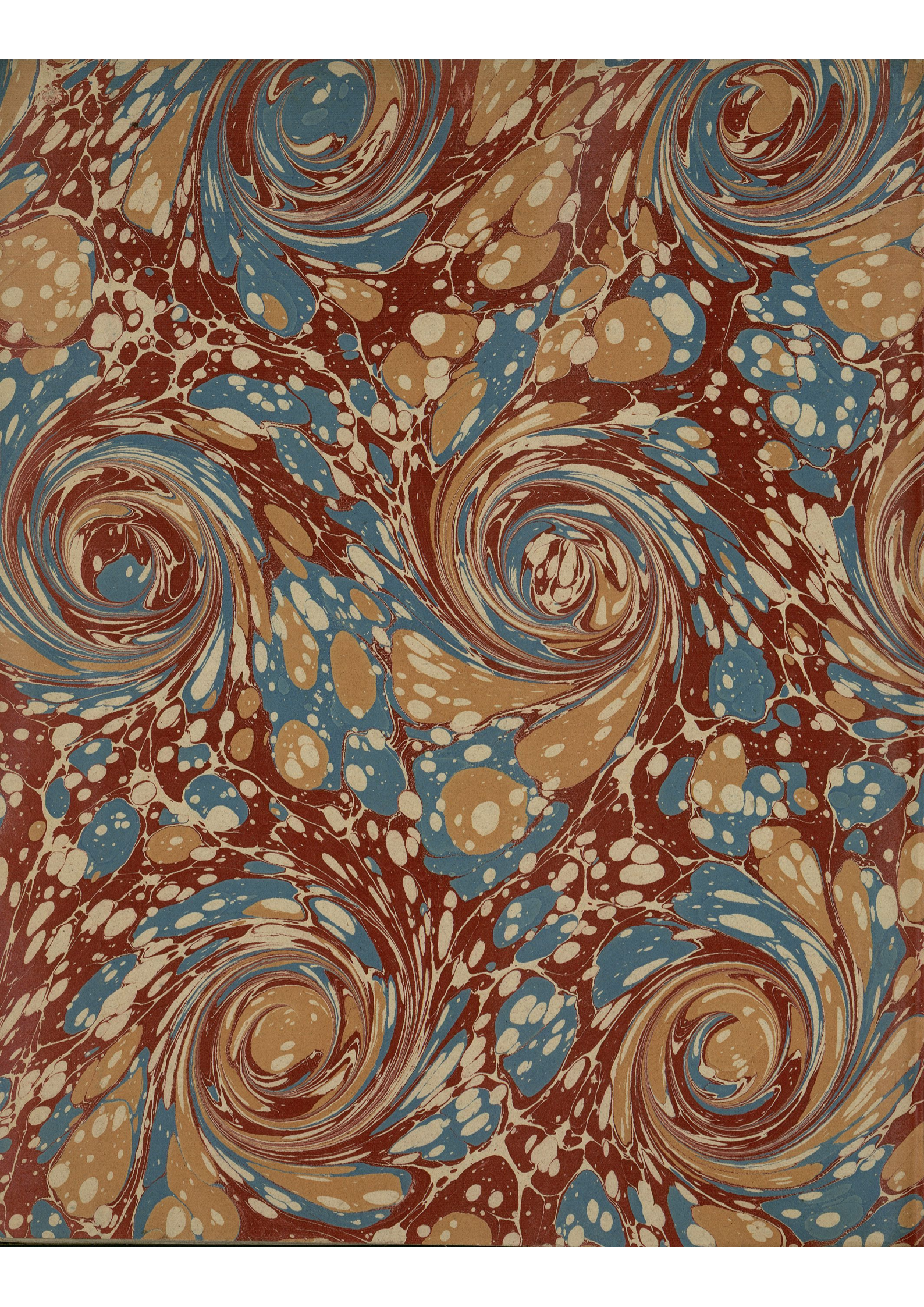
BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
692

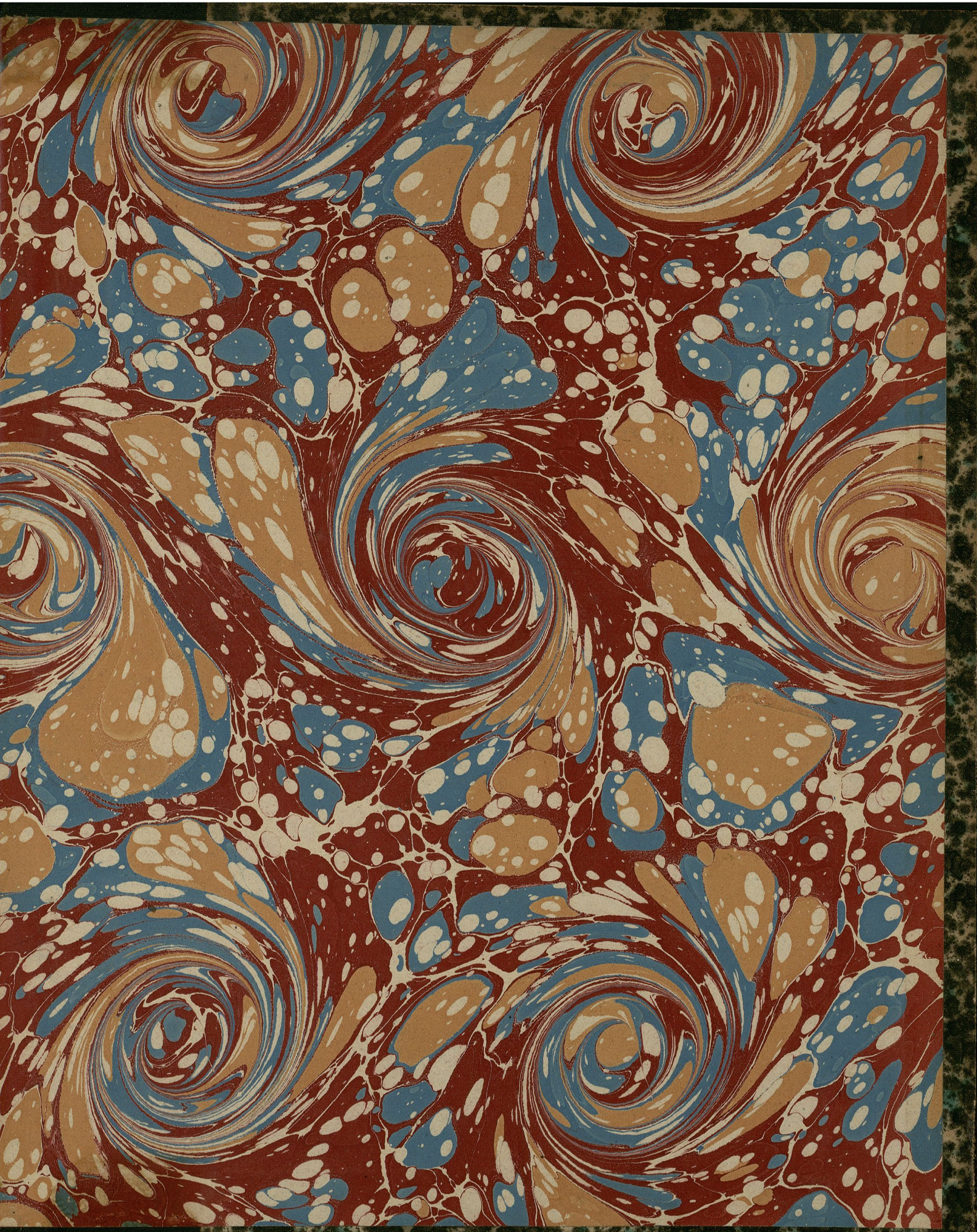
The image shows the front cover of a book. The cover is decorated with a traditional marbled paper pattern. This pattern consists of large, swirling, cell-like shapes in shades of deep red, blue, and tan, set against a cream-colored background. The swirls are organic and fluid, typical of hand-marbled paper. In the upper right quadrant, there is a small, white, oval-shaped library label. The label contains the text 'BIBL. DE L'UNIVERSITÉ' in a small, sans-serif font, followed by 'MS.' in a larger, bold font, and the number '692' at the bottom in a large, bold font. The overall appearance is that of an antique or historical manuscript binding.

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
692

Volume de 409 feuillets
(moins 28, 26 et 346)
20 Juin 1912

J. Devousp. 153

Petre de Metz, dans
la même situation que m^e
l'abbé Valtin -

G. Barin

124

John L. Smith, Esq.
to receive the sum of \$100.00
from the estate of

John L. Smith

Thesis de regulâ agendi in dubio. Proœmium.

Homini nunquam licet agere in dubio; quando dubitat scilicet, de bonitate actus sui; ut cum istud Apostolus: « quod non ex fide precabatur est »

Facile comprehenditur istud principium, ab omnibus cetero admixtum; quando conscientia clare et indubie legem apprehendit; quando autem non nisi confuse et incerte, tunc est difficilior erudit.

Ad solvendam questionem, varia variis temporibus prodire systemata; inter quæ alia damnata sunt ab auctoritate competent, circa quæ providè institueri disputationem jam ultra non licet.

I. Ista sunt; ex una parte Cautiorismus rigorosus, juxta quem dubium vel minimum legi certe cognitivè æquivalens; ex alterâ parte Lexismus juxta quem dubium ^{et insignificans} hominem a lege eximunt.

II. Inter systemata theologorum disputationibus delicta, duo sunt præcipui, quæ longo ab ævo auctores in adversa divisere castra.

1. alii principium probabilitatis ut dicunt, tamen concutunt. Inter istos rariè distinguuntur classes, pro rariâ quam exigunt probabilitate

181
ad agendum. Enumerantur: Euthoristae utique asi,
Probabilioristae et aequiprobabilistae. Omnes tamen
in hac conveniunt quod principium agendi desumantur
ex ipsa probabilitate, vel saltem contendunt principium
istud occasione probabilitatis emergere (tentationis
sequendi - periculum vitandi)

3. Alii principium defendunt quod reflexum
reflexum vocabo; quorum partem et ego pro propria
defendam.

3. Hisce tandem temporibus, novum principium
in lucem editum est*, compensationis ab auctoribus
suis denominatum. Systematis compensationis ^{fructuorum} ali-
aliter suum principium concipiunt.

11. Si existimantur hominem teneri ad
procurandum omnem bonum quod se procurare
posset si casus ignorantiae nunquam ~~existerent~~
Regula autem optima ad finem istum attingendum
est ratio sufficiens. Unde agere licet quando adest
ratio sufficiens et compensans malum actus in dubio positi.

12. Toti principium compensationis reducant
ad principium Si hominem circa voluntarium inducant,
quod secundum istos sic sonat: licet ponere actum
indifferentem habentem duplicem effectum, bonum scilicet
et malum, summodo effectus bonus compenset malum,
et intendatur finis iustus »

Notandum, quod, secundum illos, sola libertas non
impedienda saepe fit ratio sufficiens et compensans.

* Laboux sulphitanus. - Cheri Aurelia ad baccalauriatum
habita die 12^a Feb^r 1872

155

Hic ad intelligentiam questionis dictis, mea thesis exponenda defendendaque venit.

Propositio.

Sicut sequi, in agendo, opinionem veri et solidi probabilem quando agitur de licito et illicito.

§1 Explicatur.

1. Opinionem dico moraliter certam, illam quam homines amplecti tenentur si rerum ordinem perturbare nolint. Opinio ista subsistere potest cum levi erroris formidine, quia innumeris in casibus, imbecillitas humana vetat, ne homines cum certitudine absoluta agent.

2. Opinio probabilis est illa quae oppositum non sinit esse moraliter certam in sensu supra capposito.

3. Materia de simpliciter licito vel illicito, est illa in qua omnem deordinationem assequi possumus per conscientiae efformationem; v.g. dubito utrum sis sis Veneris nec-ne, utrum ad abstinentiam tener an-non. Conscientiam postquam efformarero nulla omnino deordinatio subintrare potest. Etsi legem obiectivam existentem non observarero, nullam infringo legem quia nulla quoad me haec existit.

Materia autem de non simpliciter licito vel illicito, est illa in qua conscientiae informatio deordinationem tollere nequit. Si v.g. dubito, facrum conficiendo utrum panem habeam triticum vel hordeaceum; etsi nullam conscientiam efformem, nunquam panem hordeaceum in triticum

transubstantiatio, ne impediam quin ritus
sacratissimus profanetur si materia apta non adest.
Unde jam sufficienter apparet.

11, 2^a Quoniam fundamento nitatur ista
distinctio inter simpliciter licitum vel illicitum
et non simpliciter licitum vel illicitum.

3^a, quomodo justificetur illius distinctionis
applicatio. Homo etenim tenetur deordinationem
pro posse vitare, et saltem non causare.

4^a, Dubium practicum est illud quod versatur
circa veritatem quae hic et nunc ad opus ordinatur
v.g. Fume premor. Dubito utrum carne uti
possim an-non.

Dubium speculative est illud quod versatur
circa veritatem abstractam et incommuni v.g.
Cum cum magnetismo commercium annuendo,
dubito utrum sit quid diabolicum ne-ne.

Soror, nunquam agere licet cum dubio
practico quia lex dubitandi est lex inquirendi,
sicut omnes concedunt. Sub hoc respectu nulla est
differentia inter legem divinam et legem humanam.

Inde, quando dicitur quod liceat agere
cum dubio, intelliges de dubio meri speculativo

N° 1 Positivè. I^o Ratione. Lex contra quam militat solidè a probabilitas est lex dubia: Atqui lex dubia non est promulgata. Ergo lex dubia non obligat. Ergo. Promulgatio legis est actus quo legislator legem suam imponit. In legibus humanis, lex promulgata censeri potest quin cognoscatur, quia legislator media sufficientia non habet conscientiam perscrutandi subjecti, et ceteroquin intricatissima inde exurgerent lites litigationesque indefinitae. Pro Deo autem perscrutanti Unes et corda eadem non existunt rationes, et lex ^{propter hoc respectu} non obligat, non imponitur, non promulgatur nisi cognoscatur.

Ad unum ergo hic restringitur.

Cur Deus promulgando legem, non solum nos obligat ad observandam legem certe cognitam sed etiam ad verisimilitudinem legis pensandam? in quo ultimo casu probabilitas ^{ipsa} habere vim obligandi. — Analysis ope perscrutetur actus promulgandi ex parte Dei. Promulgando dicit: «Hoc vel illud, sc. clari cognitum demonstratum et propositum observetis»

Continet-ne quæso, mandatum tale, istud aliud: «observetis non solum istud clari propositum sed etiam quid aliud plus minus-re simile?»

781
quando verisimilitudinem legis (in dubio scilicet,) amplius; possum-ne dicere « objectum a me amplexum, et objectum a Deo mihi amplexandum propositum esse idem objectum? »

Nonne id absurdum? nonne repudiatio principii identitatis.

Possum ergo dicere, quod conscientia mea, in casu dubio, est quaedam regio in qua lex non promulgatur.

Et vero, si contendas, legem dubiam obligare, quid eruenit attendes, quæso. Sit suppositum. Dubitas de lege. Quid inde? lex existit obiectivè vel non existit. — Quis illam obligare? Ego suppono illam non existere. Sequitur quod tu futurem legem non existentem seu non obligantem obligare.

Nº II Negativè & Attamen nonne verum est occasione legis dubie exurgere aliam, legem nempe obligationem tutius sequendi, vel periculum vitandi, si cuius, dubium obligat secundum istud: « qui amat periculum in illo peribit »?

Nullomodo. Nam sicut supra ostensum est lex dubia est lex quæ non existit quoad illum qui legem certi non novit; proindeque nullum existere potest periculum infringendi legem quæ non existit. Non inferas exinde, quod in systema probabilitarum transeat verbum Dei circa

conscientiam dubiam. Nam varias, sequentesque
 applicationes verbi istius admittunt probabilitatem
 in dubio. Et primo quidem in dubio practico, futurum
 ipsis, nunquam regere licet, nec etiam quando
 agitur de materia non simpliciter licita vel illicita.
 Nunquam licet adhibere materiam dubiam in
 sacramentis quando certa obest. Venando nunquam
 liceret explorare glandem, quando dubitatur
 utrum obstit fera vel homo.

Attamen, inquit adversarij, si principium
 quid valet, totum valet. Valorem autem istum deinceps
 videntur probabilistae suo principio reflexo, cum
 multis in casibus principii consequentia aperte
 evincant. Tenuunt nempe, affirmando, factum dubie
 animatum baptizandum esse, tenuunt fatendo
 sacerdotem dubie ordinatum, eordinandum esse, pro
 conjugale reddendum esse quando dubitatur de
 validitate matrimonii.

Sed respondendum quod in omnibus istis casibus,
 agitur de non simpliciter licito vel illicito; lex non
 obligat perse, cum lex dubia obligare non valeat, sed
 quia intervenit alia lex certa et clare cognita, nempe lex
 vitandi periculum certe existens; quod per conscientiae
 affirmationem auferri non potest.

Quod si exinde extingatur numerus casuum in quibus
 principium reflexum applicari potest; respondetur quod non tam
 oportuit habere regulam generalem quam regulam resam.

181
II° Ex consecrariis.

III° I. Theoreticis. Proterea admittere est principium
quo ejecto, vel in tutiorum condegnatum
delabimur, vel radicalis solutio questionis agitata
inveniri nequit. Atque:

1, Admitti principium probabilitatis? valde
timeendum est ne incolumis evadere nequeas.

Totus etenim admittendo principium; scilicet ipsam
probabilitatem habere vim obligatoriam. Ita autem
res permanet, quamdiu permanet probabilitas.
Probabilitas autem vel tenuissima est adhuc probabilitas.
Unde ista ultima obstante agere non liceret contra
legem. Vide consequens.

Nec dicas probabilitatem per probabilitatem^{or}, vel
per aequiprobabilitatem elidi.

Elideretur enim vel in se et objective quod absurdum
vel quoad te et subjective quod sub judice est.

2, Admitti contra principium compensationis?
questio agitata non radicaliter solvitur.

Concipis principium in primo sensu supra expositum
nempè in sensu quod legislator velit obtinere omnium
bonum quod lex obtineret si nunquam dubium
evaderet? tunc supponis quod ab adversariis
negatur.

Reducis principium, ad principium Si Thomae
circa voluntarium indirectum? Cum principium
inconcursum enuntias sed questionem non solvis.

Supponis enim 4, quod homo sensu communi
praeditus nunquam cogitet de infringendâ lege
sine rationibus compensantibus; quod negatur.
tamen gratis expertum. Nonne homo prudens
cogitare posset de edendâ carne quando dubitat
de existentia dei abstinence?

33, Quod hucusque non intelligebant
auctores ^{ipsam} beneficium libertati quandoque sufficere
ad infringendam legem dubiam; quod pariter
negatur.

Unde patet quod questio ope principii Sⁱ Thomae
restringitur quidem, sed non solvitur; praesertim
si attendatur ad casum in quo dubitatur utrum
absit ratio compensans an-non.

N° 15. Practicis. Praeterea amplendum est
principium reflexum quia alia principia in praxi
insufficientia sunt.

3 Nemo nescit quam difficile sit judicare inter
sententias oppositas; utrum altera probabilior
sit opposita, utrum sint aequiprobabiles.

Id jam abundantius probatur ex controversiis
theologorum circa innumeras questiones morales.
Unde etiam nemo cautus litem, in rebus moralibus
dirimere auderet nisi sit in his rebus versatissimus.
Sanctorum autem est, acquirere scientiam eminentem.

Difficultas non minor est in questione facti, quam
in questione juris. Quam complexa sunt facta vita
etiam ordinaria, praesertim eorum interna, vix fugere
potest illum qui philosophia tenui superavit.

Sufficiat unum exemplum:

Poenitens quidam adit meum tribunal. Bene male
dispositus est? Nescio. Signa quaedam adsunt.
Sed alius est valor ejusdem signi apud mundanum
alius apud devotum, alius apud militem, alius apud
mulierulam. Campus praeseptus est; prout ad promi-
tentiae tribunal accedit propter consuetudinem, propter
causam, vel sponte; diversa debet esse mea appreciatio.
Absolvam, differam? nescio. Hinc indigne difficultas.
Scio quid faciam. Absolutionem impertiam condito-
natam. Sed, ex novo scrupulo. Poenitens meus
sacram recipiet eucharistiam. Sacratissimum ergo
caponum sacramentum periculo profanationis
saltem materialis.

Denegare absolutionem non audeo. Exponerem
animum fratris periculo damnationis, sacramentum
reddendo odiosum; gratiam periret habituali
per annum, gratiasque actualibus, habituali
annexis: gravissimae considerationes, serioque
ponderanda. Undique scopuli.

Sed necesse non est, objicere, sequi viam
examinis intrinseci; alia existit, non minus tuto

137

rumpi via auctoritatis. Recte. Sed non clarior ills
callendo per novam istam viam. Cuinam confidam?
quamnam sequar scholam?

2. Si autem difficilius sit invenire cognoscibili-
tatem vel probabilioritatem; non minor difficultas
in systemate Compensationis, ad perscrutandum
rationes hinc indeque in invicem militantes.

Patendum equidem est, principium reflexum
non sufficere ad removendas omnes difficultates
Sed rite; nam ars astum regimen animarum.

Attamen huc clarius mihi videtur, multo facilius
esse scopulos vitare ope principii reflexi. Facile
est examini intrinsecum; facilius via auctoritatis.

Non audacis Sapientis generis dici potest confessor
qui iudicat ex rationibus intrinsecis, opinionem
quendam, talem habere valorem qui a viro
prudenti vitare despicui non possit. Facilius autem
via auctoritatis. Sufficit enim auctoritas doctoris
maximi momenti, sufficit auctoritas scholae
S. Thomae, vel plurium theologorum prudentium
ut opinio possit dici probabilis vera et solida.

Sed non amplexeremur speculando, quod viri
prudentes amplectuntur in praxi, et coguntur amplecti.
3. Praesertim si consideremus, quod ejiciendo principium
reflexum, facies succendimus nequissima pestis in
Ecclesiam Dei, praesertim nostris temporibus, quando
lucenda circa ea divina gereretur ignorantia

fluctuationis nempe in doctrinā.

Quid tristius quam accusatio quæ frequentius
hodie pias offendit aures: talem nempe ecclesiam
non eandem habere religionem quam ista clia.

III.^a Ex auctoritate.

1. Ex consensu theologorum.

Præterquam quod defensoris principii reflexi
sibi vindicant patres Ecclesia et veteres doctores
ut S.^m Thomam, Albertum Magnum; post
Bartholomæum Medinam qui probabilissimum
exactè circumscriptum et exaratum an. 1474 edidit,
ita consenserunt theologi, in defendendo principio
reflexo, per centum fere annos, ut B. Decamps
catalogum S.^{ss} theologorum contineat quorum nulla
eas Societate Jesu, quæ Societas, ut nemo nescit,
principium reflexum, semper suum fecit.

Inter istos autem theologos, numerantur maxi-
mi ponderis viri, ut Suarezius, Delugo, S.^{us} Liguorius.

Ex eo quod nonnulli, principii supradicti
defensores in laxismum prolepsi sunt, nihil sequitur
contra ipsum principium. Nulla est doctrina,
quæ, jurante humani ingenii nato absolutissimo,
in errorem tandem ducere non possit.

Eos, tantosque doctores, falsitatem defendisse
vix unquam sibi persuaderi quis poterit.

160

3. De scholarum Lodi doctrinā.

Sed præter auctoritatem theologorum, alia nostro fauet principii, quæ cum auctoritate divinā arctè connexa videtur, nempe auctoritas scholarum per totum fere orbem catholicum diffusarum.

In Germaniā etenim, in Italiā, in Hispaniā, admittitur communiter nostrum principium reflexum. In Galliā unanimi plausu excepta est theologia S. Ligorii, qui principium reflexum sibi vindicat, crescitque in dies numerus probabilitarum.

Romæ tandem, docetur eadem doctrina, Romæ in divinarum scientiarum centro.

Possit-ne autem Ecclesiā, quæ errorem in moribus, sicut in doctrinā, ne docet ne taceat, possit-ne inquam, tolerare doctrinam falsam aut periculosam sic unanimiter doceri?

3. De formali Ecclesiæ approbatione.

Formalem denique Ecclesiæ approbationem sibi vindicare potest principium reflexum.

Etenim sacra congregatio Tritum solemniter declaravit nihil esse censurā dignum in doctrinā S. Ligorii.

Item Penitentiaria secularis professorum sequi et docere possit doctrinam S. Ligorii, ne inquietandum esse confessorium easdem sequentem doctrinas.

Certum autem est, S. Ligorium admittere quod lex non obligat, quando non est certa, id est

14
quando contra illam militat probabilitas vera et solida
in sensu supra exposito.

Longam habet dissertationem, ad probandum
quod lex dubia non obligat. Si resumit argumentum,
« Si quis de nostra sententia rationum expostulat,
respondemus: lex dubia non obligat, quia lex
dubia non est sufficienter promulgata, lex autem
non sufficienter promulgata non obligat. Ergo lex
dubia non obligat. Qui argumentum hoc infirmare
vellet; probare deberet, vel quod lex non promulgata
obligat, vel quod lex dubia est vere promulgata
sed nunquam horum propositionum ullam probat
in æternum. »

Longum insuper instituit argumentum ad proban-
dum quod lex incerta obligationem certam producere
non potest. Impugnanti bus, auctor itatem Sr Thomæ
quæ caute immixtus progreditur S^r doctor; sub
prætextu quod per scientiam quam exigat doctor
angelicus ut lex obligare valeat, non cognitionem
certam intenderit; respondet Sr Sigonius, quod
sumere nomen scientiæ in sensu cognitionis incertæ
est: « significatio nova, vocabularii novi; » quod
nullus unquam philosophus nomen scientiæ in
sensu præfato usurpavit.

Quomodo ergo fieri potest, quod S^r doctor
equivocabilissimum profiteatur?

101

Respondendum videtur quod adscribere S^e Ligorio
equivocabilissimum in sensu hodie accepto error sit;
saltem quoad systema illius morale; qui error in
merâ verborum equivocatione immititur.

Equivocabilitatem exigit S^{us} doctor Edmundo
quod solidam vellet probabilitatem, non autem
probabilitatem quæ in laxissimi curatuum sejour perperat.

Sic etiam explicatur quomodo probabilitatem certam
aut notabiliorē exigere potuit, ut lex obliqua perperat;
quomodo sicut potuit opinionem certè probabiliorem
esse moraliter certam; nosque opinionem probabilem
amphibolè non perperat ope proprii iudicii, sed quodam
convictu voluntatis.

Quando autem Romæ approbata fuit
doctrina S^e Ligorii, non solùm pro tempore
quæ scripsit, ne negativè tantum approbata
videtur. Unde Summus P. S^{us} IX D^o Searini
describens, dicit:

« Tibi vehementer gratulamur, quod in hisce
theologicis institutionibus conficiendis, nihil
antiquius habueris quam salutares sanctissimæ
ac doctissimi viri Alphonsi Mariae S^e Ligorio
doctrinas magis magisque propagare, iis quæ
Ecclesiasticæ præsertim juventutis animos imbueret »

S. J. C.

102

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting]

١٥٣